

A temetés nemzetközi visszhangjából

Népszabadság,
1989. június 17.

Világszerte rendkívüli figyelem övezte a Hősök terén tartott gyászszertartást és a temetést. A világsajtó magyar korshatárként szól az eseményről. A kommentárok túlnyomó része reméli, hogy a nemzeti megbékélés előtt nyílt út. Több vélemény kiemeli: Magyarországon az MSZMP reformpolitikája a motorja a demokratikus evolúciónak, a gazdaság dinamizálásának.

Kohl kancellár kormánypolitikoztatában nagy figyelmet szentelt Magyarországnak, ahol — szavai szerint — a reformfolyamat ezekben a napokban új dinamikához jutott. „Az állampárt és az ellenzék jövőbe mutató megállapodásával a magyarok hitet tettek a szuverenitás, a szabad választások mellett. Magyarország egyébként épp a mai napon tett pontot a sztálinizmus egyik

szégyenteljes fejezetének a végére. Nagy Imre rehabilitálásával, tiszteletteljes eltemetésével történelmi igazságot szolgáltatott egy bátor embernek, egyszersmind ráléptek a külső és belső megbékélés útjára” — jelentette ki, s egyben közölte, hogy még ebben az esztendőben hivatalos látogatást tesz Magyarországon.

(Folytatás a 6. oldalon.)

6

A temetés nemzetközi visszhangjából

Világszerte rendkívüli figyelem övezte a Hősök terén tartott gyászszertartást és a temetést. A világsajtó magyar korshatárként szól az eseményről. A kommentárok túlnyomó része reméli, hogy a nemzeti megbékélés előtt nyílt út. Több vélemény kiemeli: Magyarországon az MSZMP reformpolitikája a motorja a demokratikus evolúciónak, a gazdaság dinamizálásának. Ugyanakkor több beszámoló figyelmeztet kommunista- és szovjetellenes megnyilatkozásokra. Alább tudósítunk és az MTI jelentése alapján összegezzük a véleményeket.

A világ hírügynökségei közül a nyugatnémet DPA kiemelte: Magyarország egy új korszakba vetett hittel kísérté utolsó útjára múltjának egyik keserű darabját. A Reuter hangsúlyozta, hogy a sebek begyógyítására szánt szertartás a kivégzett miniszterelnököt a nemzeti hős rangjára emelte. Az egész ország átérezte e nagyszabású gyászszertartás politikai jellegét — állapította meg az AFP. A hírügynökségek bőségesen idéztek a Hősök terén elhangzott gyászbeszédekből, amelyek a Reuter megfogalmazása szerint kemény támadásokat tartalmaztak az országot kormányzó kommunista párt és a Szovjetunió címére egyaránt.

A moszkvai Majak rádióállomás pénteken beszámolt Nagy Imre és társai temetésének kezdetéről. Felidézte a legfőbb ügyész döntését arról, hogy Nagy Imre és társai perében törvényességi óvást nyújt be. Kiemelte, hogy Nagy Imrééket annak idején megalapozatlan vádak alapján, törvénytelenül ítélték halálra és végezték ki. Bár a jogi rehabilitáció még hátravan, az állampolgári rehabilitáció befejezett tény — folytatódott a tudósítás. Utalt arra is, hogy a kormány kezdeményezte minden 1956-ban ártatlanul elítélt jogi rehabilitálását. Végezetül emlékeztetett rá, hogy Nagy Imre és társai történelmi, politikai megítélésében nem egységes a magyar közvélemény. Abban azonban egyetértés van, hogy június 16-át a nemzeti megbékélés napjává kell tenni, mert ezt kívánják az ország érdekei.

A Hősök teréről sugárzott terjedelmes tudósításban foglalkozott a szovjet televízió péntek esti híradója Nagy Imrénél és társainak gyászszertartásával. A Vremjában a budapesti tudósító ismertette a kormánynak a temetéssel foglalkozó álláspontját, majd kitért Nagy Imre politikusi pályájának utolsó szakaszára.

Nagy Imre ellentmondásos személyiségként tevékenykedett 1956 ismert eseményeiben — mondta a tudósító, kitérve a másodszori kormányfővé választástól az 1958-as halálos ítéletig terjedő korszak néhány részletére. A Nagy Imre és társainak politikai megítélésében ma folyó felülvizsgálatot nem lehet a Magyarországon

kibontakozó folyamatok egészének összefüggéseitől elkülönítve megítélni. Mint hangzott, a temetés tényének nem szabad újból megosztania a társadalmat, a kegyeletes aktus napjának a nemzeti megbékélés napjává kell válnia — utalt a péntekhez fűződő reményekre. A budapesti beszámoló filmtudósításban tért vissza a Szovjetunió magyarországi nagykövetsége előtt csütörtökön lezajlott tüntetésre. A tudósítás szerint mintegy 200 szocializmusellenes ember verődött össze, és a Szovjetuniót sértő kifejezéseket kiáltottak. A beszámoló ismertette a tüntetők néhány jelszavát és követelését is.

Ami a pénteki Hősök terén zajlott eseményeket illeti, a szovjet TASZSZ hírügynökség budapesti tudósítója úgy fogalmazott, hogy néhány szónok nyílt szovjetellenes kirohanást engedett meg magának. Eképpen idézte Rác Sándornak, a nagy-budapesti munkástanács egykori elnökének szavait: „A szovjet csapatok magyarországi jelenléte volt az egyik fő akadály annak, hogy a magyar szabadság felvirradjon (1956-ban)”. A tudósítás a nagy-budapesti munkástanács megjelölés helyett az úgynevezett budapesti munkástanács formulát alkalmazta.

A tudósító idézett Orbán Viktornak, a Fidesz képviselőjének szavából is, aki — mint a szovjet újságíró fogalmaz — vállalkozott arra, hogy az egész magyar ifjúság nevében szóljon. Orbán a kommunista diktatúra megdöntésére szólított fel, és kijelentette, hogy a demokrácia és a kommunizmus összeegyeztethetetlen — emelte ki a tudósító.

Nagy Imre és társai sorsát ismertette a tudósító úgy fogalmazott, hogy annak idején ellenforradalmi lázadásban találtak bűnösnek, és bírói ítélet alapján végezték ki őket. Utalt végezetül arra a nyilatkozatra is, amelyet Németh Miklós az MTI-nek adott. A kormányfő kiemelte — írta a TASZSZ —, hogy a nemzeti egyetértés szellemében mielőbb le kell zárni az annyi keserűséget okozott történelmi tragédiát.

Nagy Imre mai temetésében bizonyos nyugati körök örömmel látnák a magyarországi szocializmus temetését. Hisszük, hogy ennek ellenkezője történik, s az esemény azokat aktivizálja, akik Magyarországot jövőjéért a szocializmussal kapcsolják egybe — jelentette ki Jan Fojtík, a CSKP KB Elnökségének tagja, a KB titkára pénteken Eperjesen, a Szlovák Tanácsköztársaság kiáltásának 70. évfordulója alkalmából tartott ünnepségen.

Fojtík szerint ma Magyarországon az történik, hogy „a szocializmus megújításának zászlaja alá ennek ellenfelei, ellenforradalmi erők állnak”. Úgy fogalmazott, hogy a magyar sajtó hasábjait előntik a „Kádár János, az MSZMP egész politikája, a szocializ-

mus elleni támadások; ilyenek hangzanak el legális gyűléseken, s nem hiányoznak a Csehszlovákia, a CSKP elleni támadások sem”.

„Az ellenforradalom rendszert nacionalista köntöst ölt” — mondta Fojtík, majd hozzátette: „Nem csoda, hogy az emberek nálunk ilyen folyamat láttán nyugtalankodnak, féltik a legdrágábbat: a szocializmus értékeit, amelyeknek internacionalista érvényük van. Reméljük, hogy a Magyar Népköztársaságban a szocializmus erői aktivizálódnak. Határozottan ezt kívánjuk, bizonyára nemcsak nálunk kívánják ugyanazt a haladó gondolkodású emberek.”

Az NDK hírügynöksége néhány perccel hét óra után a következőket írta: „Heves támadások hangzottak el a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió ellen azon a gyűlésen, amelyet az egykori magyar miniszterelnöknek, Nagy Imrénél és azoknak a további politikuskoknak a tiszteletére rendeztek, akiket az 1956-os

események után hazaárulással vádoltak és halálra ítélték. Ellenzéki csoportok több szószóka követelte Magyarország kiállítását a Varsói Szerződésből, a szovjet csapatok kivonását és a semleges Magyarország megteremtését.”

Margaret Tutweiler, az amerikai külügyminisztérium szóvivője a budapesti temetést követően rövid nyilatkozatot tett. Kijelentette: az 1956-os sebek begyógyításában fontos szerepe volt Nagy Imre és társai újratemetésének. A temetés — tudomásunk szerint — józanul, megindítóan zajlott le. Nagy Imre rehabilitációja átfogó folyamat része. — Magyarország szembenéz a múltjával, az igazsággal. Ez fontos nap volt Magyarországon, és szükséges is ahhoz, hogy Magyarország végig tudjon haladni a szabadság és a demokrácia útján.

Az amerikai sajtó is nagy figyelmet szentel a magyar helyzetnek: a két legtekintélyesebb amerikai napilap — a The Washington Post és a The New York Times — szerkesztőségi cikkeket közölt.

A The New York Times megállapítja, hogy a harangok zúgása Budapesten, a megemlékezés, a televízió által közvetített ceremónia egybeesik Magyarországon „kommunista rendszerének” változásával, a szólásszabadsággal, a többpárti választások felé vezető út megnyitásával. Ez annak a liberalizációs programnak a kései folytatása, amelyet Nagy Imre kezdett, miniszterelnökként, 1956-ban. Nagy Imre kommunista volt — állapítja meg a New York-i lap —, aki a sztálinizmust torzulásként ítélte el. A marxista tanok megújításán, nem pedig azok eltemetésén fáradozott.

Az újság párhuzamot von az 1956-os események, az 1968-as „prágai tavasz” és a jelenlegi pekingi események kö-

zött. A The New York Times szerint az 1956-os felkelés után Kádár János vállalta, hogy megvalósítja Moszkva kurzusát. De Kádár „meglágyította a kemény rendszert”, és olyan gazdasági reformokat vezetett be, amelyek a mai politikai reformokhoz vezettek. A pénteki budapesti harangzúgás azt jelenti, hogy Budapest nem felejtette el Nagy Imrét.